

Gümüşlük Akademisi Bahçeyazı Okuma Grubu
Serbest Okuma Buluşmaları - 16
İhsan Oktay Anar / Puslu Kıtalar Atlası
Toplu Değerlendirmesi

Aysel Sayın & Meral Akkaya (Sunum),

Bu kitabı neden seçtim?

Okuma zevkine güvendiğimiz birçok kişiden övgüsünü duyduğumuz bu kitabı okumaya karar verdiğimiz dönemle kitap okuma grubumuzun kitap ismi belirleme dönemi çakışınca bu kitabı birlikte çoğalacağımızı, zenginleşeceğimizi bildiğimizden sunma önerisi getirdik.

Yazar Hakkında Bilgi

İhsan Oktay Anar, 1960 yılında Yozgat'ta doğar. Ailesi İstanbulludur. 1974'ten beri İzmir'de yaşamaktadır. Atalarının Kazan'dan 1893'te geldiği bilinmektedir. Anar'ın büyükbabası İstanbul'da müderrislik yapmış olan Abdullah Almaçov'dur. Babası Mehmet Sait Bey, Tekel'de müskirat eksper, annesi Bedia Hanım ise İstanbullu bir memurdur. Yazarın Süheyla ve Füzuzan adlarında iki ablası vardır. Anar, onların da tıpkı babası gibi sürekli okuduklarından bahseder. Anar, Suskunlar adlı romanını ablalarına ithaf eder. (Koçakoğlu, 20) Okumaya meraklı bir aileden gelen yazar, söyleşilerinde mutlu, huzurlu bir çocukluk geçirdiğini belirtmektedir.

İhsan Oktay Anar, ilkokulu ve ortaokulu İstanbul'da okumuştur. Ailesinin İstanbul'dan taşınmasıyla öğrenim hayatına 1974'te İzmir'de devam eden yazar, Karşıyaka Erkek Lisesi'ne gitmiştir; ancak tamamlamamıştır. Okula gitmek yerine kütüphaneye kaçıp kitap okuyan İhsan Oktay Anar, devamsızlık nedeniyle Karşıyaka Erkek Lisesinden atılınca Akşam Sanat Lisesine yazılmıştır. Derslerin akşam olması, istediği gibi okuyabilmesi için büyük bir fırsat olmuştur. Anar, okurken tabela boyayarak girdiği resimli dünyada yağlı boya resim yapmaya başlamış, bu uğraşı yıllarca sürdürmüştür. Ege Üniversitesi Felsefe Bölümünü 1984'te bitirmiş, aynı üniversitede Sokrates Öncesi Felsefede Varlık Sorunu başlıklı teziyle, 1989'da yüksek lisansını tamamlamıştır.

1995'te Güneydoğu'da geçen askerliğinin etkisinden yıllarca kurtulamadığını belirten Anar, askerlikten sonra Ege Üniversitesinde başladığı doktorasını Antik Yunan Felsefesinde Zaman Kavramı adlı teziyle 1994'te tamamlamıştır. Özlem Hanım'la 1999'da evlenen yazar Amat'ı eşine ithaf etmiştir. Özlem Anar'ın 2016'da yayınlanan Kayıp Ruhlar Kitabı adlı eserinin kapak resmini İhsan Oktay Anar çizmiştir. Özlem Hanım, İhsan Oktay Anar'la ilgili söyleşilerinde eşinin suskunluğu tercih ettiğine, dinlemeyi ve gözlemlemeyi yeğlediğine, şakacılığına, klasik müzik hayranlığına, keman çalmayı sevdiğine değinmiştir (Koçakoğlu 2008:24).

İhsan Oktay Anar'ın yayınlanan ilk hikâyesi "Kâfirler İçin Apologya" 1985'te Morköpük Dergisi'nde, sonraki birkaç öyküsü yine aynı dergide ve Kitaplık'ta çıkmıştır.

Kitab-ül Hiyel'in çizimlerini 2001'de sergileyen Anar, Yedinci Gün'ün kapağını da kendi çizmiştir. Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri (1998) İngiltere'de 476 Oyuncuları tarafından ve 2001'de Işıl Kasapoğlu yönetiminde İstanbul Devlet Tiyatrolarında sahnelenmiştir.

Anar'ın Puslu Kıtalar Atlası'ndan önce yazdığı ancak henüz yayınlamadığı Tamu adlı bir romanı daha vardır.

İhsan Oktay Anar bir süre Yeni Binyıl Gazetesi'nde köşe yazarlığı yapmıştır. Öküz, Hayvan vb. dergilerde de yazıları çıkan İhsan Oktay Anar, 2013'ten beri Ot dergisinde yazmaktadır.

Uzun yıllar Ege Üniversitesinde yardımcı doçent olarak görev yapan İhsan Oktay Anar 2011'de emekli olmuştur. Halen İzmir'de yaşamaktadır.

Susunlar ile 1. Oğuz Atay Roman Ödülü'nü, 2009'da da Erdal Öz Edebiyat Ödülü'nü almıştır.

Yazar Edebiyatçılar Derneği ve PEN Yazarlar Derneği üyesidir.

İhsan Oktay Anar'ın edebiyat dünyasına girmesi Morköpük Dergisi'nde yayınlanan "Kâfirler İçin Apology" başlıklı öyküsüyle olmuştur. İhsan Oktay Anar'ın adını duyuran ilk yapıtı, herkesin kısa sürede ilgisini çeken Puslu Kıtalar Atlası'dır.

Puslu Kıtalar Atlası çok katmanlı bir romandır. Yazarın ikinci romanı Kitab-ül Hiyel (1996), üç kişinin hayat öyküsünü birleştiren ve aralara karışan grafiklerle, tablolarla görsel zenginlik taşıyan farklı bir eserdir. Ölüm 'ün ve Cezzar Dede'nin sırayla anlattığı korku, din, aşk, çocuk konulu sekiz öyküden oluşan Efrasiyab'ın Hikâyeleri'nde kurgu içinde kurgu tekniği belirgindir. Kişiler, tipler, mekânlar, anlatım teknikleri açısından zengin bir yapıt olan Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri'nde masal ve mitoloji öğeleri iç içe geçmiştir. İhsan Oktay Anar'ın dördüncü romanı Amat, Türk edebiyatında az sayıdaki deniz romanından biridir. Bir grup insanın deniz yolcuğunu yine kurgu içinde kurgu tekniğiyle anlatan yazar, Nuh'un gemisiyle denize açılmasını yeniden kurgular. Kutsal kitaplardan ayetleri de içeren romanda, zaman zaman figüratif dil kendini gösterir.

İhsan Oktay Anar'ın beşinci romanı Susunlar yazarın olgunluk eseri kabul edilir. Yazarın önceki romanları gibi çok katmanlı bir yapısı olan roman, 2007'de Oğuz Atay Roman Ödülü'ne layık görülmüştür. Farklı dünyaları birleştiren romanda, iyinin ve kötünün savaşını, birçok ilginç tip üzerinden izlemek mümkündür. Üç bölümden oluşan Yedinci Gün romanında "Baba, Oğul, Hayalet" in açısından yakın tarihin olayları, siyasal söylemlerle ve ironik dille ama okuru zorlamadan işlenmiştir. Yazarın son romanı Galiz Kahraman, yazarın Osmanlıca kelimeleri en az kullandığı yapıtıdır.

İhsan Oktay Anar'ın romanları, zengin bir dil işçiliğinin ürünü kabul edilir. Bunun nedenlerinden biri, Anar'ın romanlarındaki mitolojik, dinî, efsanevî, tarihî kişiler, farklı anlatılardan tipler, defineciler, imamlar, tüccarlar, gezginler, dervişler, şeyhler, denizciler, kâhinler, hırsızlar, dilenciler, filozoflar, mucitler, lağımcılar, kalyoncular, gabyarlar, sakiler, köçekler gibi çok zengin ve renkli kişi kadrosudur.

İhsan Oktay Anar'ın romanlarındaki kişilerle ilgili bir tespit de, hiç kadının olmaması ve eril dilin hâkimiyetidir. Kadınlara ve kadınla ilgili öğelere pek rastlanmaz. Bir söyleşide İhsan Oktay Anar bu yöndeki soruyu "Romanlarımda birçok şey yok, Bengal kaplanı da yok, guguklu saat de yok" diye cevaplamıştır (Ayrıntılı bilgi için bkz. Tezel 2013).

Hep aynı yaşta kalan Davut'un elleriyle demire şekil vermesi (Kitab-ül Hiyel); Cüce Efendi'nin öldürdüğü Asım'ın hayaletinin sokaklarda gezinmesi (Susunlar); geminin kaptanı Süleyman Bey'in şiddetli esen rüzgârı bağırarak durdurması (Amat) gibi olağanüstü sahneler sıralanır gider.

İhsan Oktay Anar'ın üslubu geniş ve renkli sözcük dünyasına, özne ve yapıt arasındaki değişken ilişkiye, gelenekselin satırların arasına yerleştirilmesine dayanır. Yazarın üslubu, kimileri için Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinin yenilenmiş biçimi, kimileri için meddah tarzı anlatımın örneği, kimileri için de kutsal kitapların parodisidir (Ayrıntılı bilgi için bkz. Akgül 2009). Anar, sadece Seyahatname'yi değil, gelenekseli, tarihi, halk kültürünü romanlarında yeniden üretmektedir. Arapça ve Farsça kelimelerin yoğunluğu, uzun cümlelerin arasındaki Osmanlıca tamlamalar ya da farklı dillerden sözcüklerin komik dönüşümleri bu bağlamda dikkat çeker. Pisagor'un "Fissagor"a, Descartes'in "Rendekar'a, Galileo'nun "Gaîlevî"ye dönüşmesi, yazarın romanlarındaki

oyunsuluğun, parodik dil algısının sonucudur. Dikkat çeken başka bir özellik de kaba sözlerin, küfrün, argonun, eşcinsel ve erotik öğelerin sıklığıdır.

İhsan Oktay Anar, Türk edebiyatında çeşitlilik adı altında kimi zaman bir masal anlatıcısı kimi zaman anlatıdaki bir tip kimi zaman da metnin alıcısı yani okur kimliğiyle karşımıza çıkan biri olarak masalın büyülü dünyasına alışkın olan Türk okuruna farklı bir anlatı yapılanması sunmuştur. Çok göz önünde olmadan eser vermeyi yeğleyen İhsan Oktay Anar, fantastikle tarihselin, geçmişle gerçeğin harmanlandığı çok katmanlı yepyeni bir anlatı evreni kurarak, okuruna sürprizlerle dolu ama zorlu bir okuma süreci vadederek 1990 sonrasında çağdaş Türk romancılığında tamamen kendine özgü bir yer edinmiştir.

Masallarda, destanlarda, efsanelerde, mitolojide, günümüzün fantastik türlerinde (örnek Yüzüklerin Efendisi verilebilir) karşımıza çıkan 'yolculuk' imi, İhsan Oktay Anar'ın romanlarında da vardır. Roman kişileri maddî ya da manevî âlemde, kimliklerini arayan ya da sürekli kimlik değiştiren bir yolculuğun içerisinde dirler. Bu anlamda yolculuk katmanlı bir anlam zenginliği taşır. Hem metnin heyecan duygusunu barındırır, okurda merak uyandırır hem de figüratif bir anlamda yolculuğun sorgulamaya ve olgunlaşmaya dönüşmesi vardır. Ayrıca da yolculuk imgesi, romanlardaki oyunsuluğu yaratan farklı bir öğedir.

ESERLERİ

Roman: Puslu Kıtalar Atlası (1995), Kitab-ül Hiyel (1996), Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri (1998), Amat (2005), Suskunlar (2007), Yedinci Gün (2012), Galiz Kahraman (2014), Tiamat (2022)

Hikâyeleri: Anar'ın ilk hikâyesi, "Mor Köpük" dergisinde yayımlanan "Kâfirler İçin Apologia"dır. Aynı dergide, 1985 yılında "Rabnûmâ" başlığıyla bir diğer hikâyesi daha yayımlandı. "Yavuz Sultan Selim Han Efendimizin Çaldıran Meydan Muharebesi" başlıklı hikâyesi, Yapı Kredi Yayınları tarafından çıkarılan "Kitaplık" dergisinde yayımlandı. Yiğit Değer Bengi tarafından hazırlanan 1002. Gece Masalları adlı kitapta "İnşaat İşçisi Rıfkı'nın Dehşet Verici Akıbeti" isimli bir öyküsü yer aldı.

İhsan Oktay Anar, herhangi bir sosyal medya platformu kullanmadığı gibi medyada röportaj da vermemektedir. Bu nedenle onun kişisel hayatı ve ailesi hakkında bilgilere ulaşmak pek kolay değildir. Anar'ın bilinen nadir röportajlarından biri 2013'te Oggito. Com 'da yayınlanan Semih Gümüş tarafından yapılan söyleşisi ve Şubat 2020'de bir rastlantı eseri katıldığı kısacık bir sokak röportajıdır. İhsan Oktay Anar "Evrime teorisine inanıyor musunuz?" sorusuna "bilmeyi tercih ediyorum" cevabını vermiştir.

2009 yılında Erdal Öz Edebiyat Ödülü'nü kazandığında bile çok kısa bir konuşma yapmış, "Mutluyum, sevinçliyim!" ifadelerinde bulunmuştur.

GİRİŞ

Yirmiden fazla dile çevrilen yazarın ilk romanı Puslu Kıtalar Atlası'nın İletişim Yayınları tarafından ilk baskısı Ocak 1995'te, 81. ve son baskısı ise Ekim 2024'te yapılmıştır. 2015'te İlban Ertem'in çizimleriyle eser çizgi roman olarak da yayınlanmıştır. TRT'de yayınlanan bir radyo tiyatrosu da vardır. Roman sinemaya uyarlanmak istenmiş ancak yazar izin vermemiştir.

"Ulema, cühela ve ehli dubara; ehli namus, ehli işret ve erbab-ı livata rivayet ve ilan, hikâyet ve beyan etmişlerdir ki kun-ı kâinattan 7079 yıl, İsa Mesih'ten 1681 ve Hicret'ten dahi 1092 yıl sonra, adına Kostantiniye derler tarrakası meşhur bir kent vardı.(s.13)Evliya Çelebi'nin dilini hatırlatan bir girişle başlar roman. 7 bölümden oluşan roman bir ana öyküden ve asıl anlatıyla ilgisi kurulan birçok öyküden oluşmaktadır.

PUSLU KITALAR ATLASI KAHRAMANLARI

“İhsan Oktay Anar’ın romanları, zengin bir dil işçiliğinin ürünü kabul edilir. Bunun nedenlerinden biri, Anar’ın romanlarındaki mitolojik, dinî, efsanevî, tarihî kişiler, farklı anlatılardan tipler, defineciler, imamlar, tüccarlar, gezginler, dervişler, şeyhler, denizciler, kâhinler, hırsızlar, dilenciler, filozoflar, mucitler, lağımçılar, kalyoncular, gabyarlar, sakiler, köçekler gibi çok zengin ve renkli kişi kadrosudur.” (Ertem, Cengiz (2000). "Türk Romanında Modern Arayışlar ve Postmodernizm-II", Varlık, Temmuz 1114. İstanbul: 61-68.)

UZUN İHSAN EFENDİ: Çekik gözlü, çıkık elmacık kemikli, seyrek bıyıklı, zamanının çoğunu kuş tüyü yataklarda uyuyarak geçiren, rüya görmek için uyku şurupları içen, düşünde denizcilikle ilgili düşler gören, astral seyahatlere çıkan, Frenk kâşiflerine özenip yattığı yerden mapa mundi, kaftan kafa bir dünya haritası yapmaya özenen, gökbilime, denizciliğe meraklı, romanın ana kahramanlarından Bünyamin’in babası, Arap İhsan’ın yeğeni. Yazarın kurguda yerine geçen, kurguyu düşleyen kişidir.

BÜNYAMİN: Uzun İhsan Efendi'nin oğludur. O da babası gibi düşler görür. Yüz hatları ölçülü, yakışıklı, teni esmer, bıyıkları kumral ve iri gözlüdür. Babasına hiç benzemez. Bir casusun kaleden kurtarılması sırasında korkunç bir şekilde yüzünden yaralanan Bünyamin, kara bir paranın tesadüfen eline geçmesinden sonra roman boyunca kendisini esrarengiz olayların içinde bulan ana kahramanlardan biridir. Silik fakat zeki bir gençtir.

ARAP İHSAN: Uzun İhsan Efendi’nin dayısıdır. Ellisine merdiven dayamış, maceralara atılan, çok heybetli bir korsan, cesur, mert, her bıçkınla kavgalı, geçimsiz ve küfürbaz bir külhanidir. Cenk yaralarıyla dolu göğsü pösteki gibi kıllıdır ve iman tahtasının üzerindeki kıllara renk renk cam boncuklarla birkaç inci özenle düğümlenmiştir, burun deliklerinden fişkırان iki kara yatağan misali kara bıyıkları, gür kaşları vardır. Kuşağında gümüşle işlenmiş ayeti kerimelerin parıldadığı yatağanlar taşır, en şiddetli soğuklarda bile yalınayak dolaşır baldırlarını açıkta bırakan diz çakşırıyla Kostantiniye’ nin yedi meydanında ve yetmiş iki külhanında topuk göstermektedir. (Osmanlıda erkeklerin topuk ve baldır göstermesi bir tabu, asilik) Sol kolundaki pazubente onu silahlardan, nazarlardan, hastalıklardan, açık deniz canavarlarından ve diş ağrısından koruyacak sihirler vardır. Sert pazularından birine “ah minelaşk” diğerine “minelgaraip” sözcüklerini dövdürmüştür.

KUBELİK: Venedik balyosunun yazısı çok güzel kâtibidir. Galata meyhanelerine dadandıktan sonra, alkol zaafı yüzünden işinden kovulmuş ve aynı nedenle mumcubaşı tarafından total bırakılmıştır. Meslek değiştirip dişçilik yapmış, “günahkâr insan bedenlerinin içinde ne olduğunu merak ettiği” için de cerrahlığa başlamıştır. Sonunda bir Teşrih Atlası (Anatomi Atlası) yapmayı başarmıştır. Kısa boylu, son derece sıs#ka, eli yüzü kir içinde, tırnakları uzun, pis ve pısrık biridir. Çelebilerden birinin ifade ettiğine göre Kubelik, Frenk lisanını bilir ama lisan-1 şahaneden haberi yoktur. Külhanlarda yattığı sıralarda kabadayılarla birlikte olduğundan ağzı kabadayı taifesince bozulmuş ve yalnızca lisan-1 erazilden anlamaktadır.

BÜYÜK EFENDİ EBREHE: Romanın başkahramanlarından biridir. Adını fil suresindeki Ebrehe’ den almıştır. Teşkilat-1 İstihbarat-1 Hümayun' un (Padişahın Gizli Haber Alma Teşkilatı) yarışmalarla seçilen son büyük efendisidir. Çok bilgili ve zekidir. Dinleyenleri rahatsız eden çatlak bir sesi vardır, kara sarığı, kızıl cübbesiyle yarasa misali görünür. Yüzü bir kadını andırır, çenesinde sakal yerine ancak birkaç kıl bulunur, şakakları ve ellerinin derisi altında mavi damarları gözükür, adeta cam gibi saydam bir tene sahip olan bu sıra dışı, kadınsı görüntüsünün arkasında hırslı, kibirli, hükmedici, zulmeden kötücül bir karakter yatmaktadır. Ebrehe, tüm insanların üstünde olmak ve tabiatın bütün güçlerini kendinde toplamak isteyen bir kahramandır.

HINZIRYEDİ: Önceleri kılık değiştirerek hırsızlık yapan Bağdatlı hırsız. Ebrehe’nin adamları

tarafından idamdan kurtarılarak Dilenciler Kethüdası yapılır.

ZÜLFİYAR: Teşkilat-ı İstihbarat-ı Hümayun 'un en acımasız casusudur ve Ebrehe' nin sağ koludur. Şiş göbekli zayıf bir yapısı vardır.

VARDAPET: Galata'da bir kilisenin zangoçluğundan atılarak başarılı bir lağımçı olan kahramanımız bir kuşatma sırasında lağım çökünce nefes borusuna kaçan ve her soluk alış verişte yerinden oynayarak takırdayan bir taş öleceği ana kadar göğsünde taşır.

ALİBAZ (EFRASİYAB): Arap İhsan'ın Magrib'e yaptıkları bir baskın sırasında esir aldığı ve yolculuk boyunca haşarılıklarıyla onu çileden çıkararak, yedi yaşlarında gösteren, üç yaşına kadar afyon ruhuyla uyutulduğu için yıllardır uyuyamayan, meraklı, oyunbaz ve sonradan Efrasiyab adıyla çocuklardan oluşan bir çetenin lideri olan Kıpti sünnetsiz bir oğlan çocuğudur.

MÜŞTERİ: Bünyamin'in bulduğu maymun.

GÜLLETOPUK: Taşlara vura vura nasır bağlattığı, normal bir insanın topuklarından dört katı büyüklüğündeki topuklarından almaktadır adını. Bitirimhanelerde bir topukla öküz öldürdüğü söylentileri dolaşmaktadır. O da Arap İhsan gibi yalınayak dolaşan bir kalyoncu ve külhanidir. Kavgacı ve çevresine karşı geçimsizdir. Arap İhsan ölmesine rağmen onunla kavgası bitmez. Delirir bu nedenle mahalleli onunla alay eder.

GİRDBADLI GAZANFER: Kumarbazlarıyla ünlü Girdbad'a bir kumarbazın yanına çırak olarak verilen ve sonradan Kostantiniye' ye gelerek kumarhane açan ve hileyle para kazanan, Ebrehe tarafından hile yaptığı tespit edilen kişi.

FRENK CÂSUSU: Uzun İhsan Efendi'nin içinde bulunduğu geminin Cebelitarık'a doğru yelken açmasından yüz elli yıl önce bazı paşaları, saray görevlilerini ve nazırları zehirleyerek öldüren, gizli bilgiler toplayan yakalandıktan sonra Padişahın isteğiyle Teşkilat-ı Hümayun 'un başına geçen bir casustur.

DETLİ: Bir zamanlar zengin bir tüccarken dükkânına yıldırım isabet etmesi sonucu saç, saklıyla birlikte bütün malını mülkünü kaybeden bir adamdır.

(Bunların dışında Alemsattı, Uterit, Öterbülbul, Aglaya, Şuayıb, Binbereket, Mehdi(Franz), Ermeni, Arap, İranlı, Frenk romanın diğer kahramanlarıdır.)

ÖZET: Aylar sonra karaya ayak basan Arap İhsan, Magrip'e yaptıkları bir baskın sırasında esir aldıkları yedi yaşlarındaki Alibaz'la birlikte yeğeni Uzun İhsan'ın Galata'da Yelkenciler hanına bitişik evine gelir. Arap İhsan, yeğeni Uzun İhsan'ın kapısını yumrukladığında Uzun İhsan'ın oğlu Bünyamin düşünde yine yeniçerileri görmektedir. Kapı tekmelenmeye başladığında Bünyamin kapıyı açar ve karşısında büyük dayısını görür. Uzun İhsan Efendi ise üst katta birtakım nazari meseleleri çözmek için istihareye yattığı uykusundadır.

Uzun İhsan rüyasında Arap İhsan'ı ve hemen ardından Bünyamin'i görmektedir. Bünyamin engerek kadar uzun ve renkli bir maceraya atılmaktadır.(Burada her şeyin Uzun İhsan'ın zihninde gerçekleştiği ilk ipucu)

Arap İhsan'ın İstanbul'a gelme nedeni kendisini dolandıran Kubelik'i bulmak ve korsanlığı sırasında ganimet olarak aldığı kitabı- ki bu kitap kendisini kurşun yarasından kurtarmıştır- ona tercüme ettirmektir. Kubelik Rendekâr'a ait kitabı " Zagon Üstüne Öttürmeler" adıyla çevirir ve külhani bir dille çevirdiği kitabı Uzun İhsan Efendi'ye Arap İhsan'a vermesi için teslim eder. Uzun İhsan Efendi Kitabı merak edip okuduğunda Rendekâr'ın şüpheyi bir " zagon" yani yöntem olarak benimsediğini öğrenir. Amaç, şüphe götürmeyecek ilk kesin bilgiye varmaktır. Her bilgiden şüphe eden Rendekar, şüphe ettiğinden şüphe edemiyor ve bundan da var olduğu sonucunu çıkarıyordu." (s. 45)

Okudukları üzerine düşünen Uzun İhsan Efendi düşünüyor olduğundan kendi varlığını kabul etmekte ama kendisi dışında hiçbir şeyin var olduğunu kanıtlayamamaktadır. Kafasına takılan bu durumu çözmek için uyku şurubu içer ve uykuya dalar. Rüyasında aynada kendi yansıması yerine oğlu Bünyamin'i görür. Düş gördüğü için var olduğu sonucunu çıkarır ama kim olduğu sorusuna yanıt bulamaz. Uyandığında uykunun bir uyanış, düşlerin de gerçeğin ta kendisi olduğu fikri kafasını meşgul etmeye başlar. "Eğer bu doğruysa şimdi gördüğü her şey bir düştü." (S.46) Uyandıktan sonra derin düşüncelere dalan Uzun İhsan Efendi, ayna karşısında bıyıklarını keserken kazara makası eline batırır, daha sonra mangal korlarından birini avucuna alır ama hiç acı duymaz. Ardından Arap İhsan'ın kabristanını ziyaret eder, eve gelir, dünya atlası üzerinde çalışmalarına devam eder.

Bünyamin'in de kafasını kurcalayan soruları vardır: Mesleği olmayan babasının para kesesinin daima akçe ile dolu olması, oldukça genç görünmesi, annesinin kim olduğu gibi... Bünyamin bu belirsizliklerden o kadar bunalır ki rahatça uyuyabilmek için babasının uyku şurubunu kafasına diker. Rüyasında Kostantiniye'de sarayın penceresinden içeri girer ve bir Şehzadenin katledilişine tanık olur. (astral seyahat) Şehzadenin ruhu da aynı kendi bedenini terk eden ruhu gibi uçar. Uyuyan Bünyamin'i öldü sanırlar ve diri diri gömerler. Bünyamin mezarda duyduğu bir sesin rehberliğinde mezardan çıkmayı başarır. Kısa bir korku ve şaşkınlıktan sonra Bünyamin'in ölmediği anlaşılır. Mezarından eliyle toprağı kazarak çıkan Bünyamin'in hikâyesi eski bir zangoç olan lağımcı Vardepet'in oldukça ilgisini çeker ve onu yanına çırak olarak alır. Uzun İhsan hazırladığı atlası lağımcı ocağına giden oğluna verir.

Uzun İhsan Efendi, Alibaz ve Müşteri ile (maymun) evde yalnız kalır. Alibaz'ı mahalle mekteplerinden biri olan taş mektebe yazdırır. Mahalle mekteplerinin aralarında sürekli çatışmalar olmaktadır. Okuduğu bir kitap kahramanı olan Efrasiyab'dan etkilenen Alibaz, çocuklardan oluşan bir çete kurar, Efrasiyab adıyla çocukların lideri olur. Kırmızıya boyadığı kendi el izini her yere bırakır. Efrasiyab olarak ünü yayıldıkça bu çocuk çetesine başka mahallelerden de katılan çocuklar olur. Alibaz bir gün eve döndüğünde evini yıkılmış, baba bildiği Uzun İhsan Efendi'nin de yeniçeriler tarafından yerlerde sürüklenerek götürüldüğünü görür ve intikam yemini eder.

Bünyamin ise bir yeniçeri grubuyla dondurucu kış soğuşunda Zülfiyar isimli bir casusu hapsedildiği bir kaleden kurtarmak için kuzeye sefere çıkmıştır. Vardepet'le birlikte kalenin altında kazdıkları lağımda Zülfiyar'ı kurtarıırken meydana gelen kargaşada Zülfiyar ayağından yaralanır, yerinden kıpırdayamaz ve uğruna savaşların yapıldığı elindeki uğursuz kara parayı Bünyamin'e verir. Bünyamin bu uğursuz kara parayı babasın verdiği atlasın içine saklar. Vardepet kaleyi ateşe verir. Bünyamin kaçarken düşman askerinin örme zırhının soğuktan yüzüne yapışması nedeniyle yüzü parçalanarak tanınmaz duruma gelir.

Üzerindeki zırh gömlek nedeniyle onu yeniçeri zannederler ve tedavi ederler. Kara para yüzünden Zülfiyar ve adamları tarafından aranan Bünyamin tanınmadığı için diğer yeniçerilerle birlikte Kostantiniye'ye döner.

Evlerinin yerinde olmadığını yakılıp yıkıldığını babasının yeniçeriler tarafından kulaklarının, burnunun kesilip gözlerinin oyulduğunu ve dilenciler kethüdasına satılıp dilendirildiğini öğrenir. Babasının kitabından rastgele bir sayfa açar "dilencilerin arasına girip kaderini beklemeye başladı" cümlesini okur ve dilenciler arasına girer.

Dilenciler Loncasının Kethudası Hınzırıyedi'ye Bünyamin'i yakalamak için Uzun İhsan Efendi'yi izleme görevi verilmiştir. Gözleri oyulmuş, kulakları ve burnu kesilmiş Uzun İhsan Efendi kendi dünyasındadır. Bünyamin babasını Galata'da arar, Kasımpaşa'da Arap İhsan'ın kabri başında bulur, babası kör ve sağır olmasına rağmen onu hem gördüğünü hem duyduğunu söyler. Rendekar yanılıyor. Düşünüyorum, ama sadece ben var değilim. Düşündüğüm için asıl sizler varsınız, sizler ve içinde yaşadığınız dünya, diyerek roman kahramanlarını kurgulayanın kendisi olduğunun

mesajını verir. Bünyamin'in yardımıyla bir fıçının içine giren Uzun İhsan Efendi gemiyle Cebelitarık'a doğru yola çıkar.

Bünyamin, Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayun' un büyük efendisi Ebrehe'yi boğazına takılan lokmadan Heimlich manevrasıyla kurtarınca Ebrehe'nin ilgisini çeker, artık bir kahramandır. Ebrehe'nin başında bulunduğu teşkilata götürülür. Cıva buharı ve kükürt dumanının yoğun olduğu elkimya odasında teşkilatın 150 yıl önce nasıl ortaya çıktığı, başlangıçta padişaha bağlı bir istihbarat teşkilatıyken zamanla nasıl derin devlete dönüştüğü hikâyesini öğreniriz.

Ebrehe, Bünyamin'e yaratılmamış olanı, tabiatla henüz bulunamamış olan sekizinci cismi bulmayı istediklerini söyler. Magdeburg deneyinden söz ederek boşluğu bulmak böylece tabiatın gücüne sahip olmak istediğini de ekler.

Ebrehe Bünyamin'e sevgiyle nefret arası bir şey hisseder hatta kadınlara özgü bir duygu olduğunu sezer. Kendisini dünyayla oynayacak kadar güçlü hisseden Ebrehe, son derece rahatsız edici bu duyguların nedenlerini ortadan kaldıracabileceğini ve küstah delikanlıyla oynayabileceğini düşünür.

Yaptıklarından, yapacaklarından söz eder. Bu kafa karıştırıcı güç gösterilerinden Bünyamin etkilenmez. Bünyamin'i hem silik şahsiyetli hem de küstah bulan Ebrehe, söylediklerini Bünyamin'le bağdaştıramaz. “ Sanki söylediğin ve yaptığın her şey, sana o kişi tarafından öğretilmiş. Senin o silik şahsiyetinle sözlerin arasında bir bağ kurmakta zorluk çekiyorum” der.

Ebrehe, ertesi gün Bünyamin'i önce köle pazarından iki Rus kızı almaya sonra Gazanfer'in batakhanesine götürür. Batakhane 'ye giderken cerrahlığa meraklı Kubelik'in idamıyla karşılaşır. Gazanfer'in kumarhanesinde Ebrehe, Gazanfer'in hile yaptığını anlar ve hile düzeneğini ortaya çıkarır. Haklılığını ispatlayınca tüm malını mülkünü bu kumarhanede kaybetmiş kumarbazlar kumarhaneyi ateşe verir. İlerleyen saatlerde Ebrehe'nin konağında cariyelerle eğlenirler ve odalarına çekilirler. Bünyamin sessiz sessiz ağlayan adının Aglaya olduğunu öğrendiği kıza dokunmaz, kızın dizinde sabaha kadar ağlar.

Ertesi gün Zülfiyar, Bünyamin'i Ebrehe'nin huzuruna götürmek için gelir. Yolda dilenciler arasında uğursuz olarak bilinen ve altı kere kendisini yıldırım çarpmış Dertli'yle karşılaşır. Yıldırım düşecek korkusuyla Zülfiyar, Dertli'yi kırbacıyla döver. Bu haksızlığa dayanamayan Bünyamin, Zülfiyar'la kavga eder ve Dertli'yi kurtarır.

Bünyamin, babasının kitabından “hayatını öne sürüp sırrı bulmak için yola çıktı” cümlesini okur ve Ebrehe'nin yanına gider. Ebrehe ona padişahattan cellada, cellattan da kendisine geçen Kehanet Aynası'nı gösterir. Aynanın son kehaneti “Mehdi'nin geleceği” haberidir. Ebrehe kıyamette hesap vermekten korkmaktadır. Bu nedenle sonsuz hıza ulaşıp, bir zaman yolculuğuyla geçmişe gidecektir. Bunun için de boşluğa, kara paraya ihtiyacı vardır.

Bu arada Kostantiniye'de gözleri oyulmuş, burnu ve kulakları kesilmiş olduğu halde gemilere kılavuzluk eden, gök cisimlerinin yerini bilen, tayfaların isyan fısıltılarını işiten bir kâşiften söz edilmektedir. Ünü her yere yayılan bu kişi Uzun İhsan Efendi'den başkası değildir. Uzun İhsan Efendi Kostantiniye'ye dönmüştür, gittiği meyhanede meyhanedekilere dünyanın sadece ve sadece, zihninin bir ürünü olduğunu söyler. Meyhanedekilerin kahkahaları, alaycı sözleri altında oradan çıkar. O sırada meyhanedeki içkiye dayanıklı, en bilge demkeş konuya uygun bir hikâye anlatmaktadır.

Uzun İhsan Efendi, tersane yakınlarındaki gemi enkazında Efrasiyab ve yiğitlerinin geride bıraktığı izleri görür. Alibaz'ın sefere çıkan orduya gizlice katıldığını ve kendisine düşmanlar tarafından çirilen zehirden sonra bir leylek yuvasında öldüğünü bu arada öğreniriz.

Bünyamin ise esir kız Aglaya'yı unutamamıştır. Canı sıkın bir şekilde teşkilatta dolaşırken bulduğu aletleri inceler. Bir dinleme aletiyle yan odada Ebrehe'nin garip konuşmalarını dinler. Ebrehe, cahil bir adamın gözlerini kapadığında gördüğü karanlığın ne olduğunu merak etmesine

ilişkin bir masal anlatmaktadır. Bünyamin masalın son cümlesini işitemez. Ancak aklına sabahın oğluyla ilgili bir söz gelir ve uykusu kaçır. Bir kavanoz demir tozunu bir kâğıda yayar ve kara parayı kâğıdın altına yerleştirir. Demir tozları birbirine yapışır ve İblis'in tuğrasını görür.

Bünyamin öğleye doğru uyanır. Kehanet aynası doğruysa Mehdi o saatlerde Kostantiniye'ye gelecektir. Ebrehe ve adamları teşkilata Mehdi'ye benzeyen birini getirirler ve Bünyamin'in yanındaki odada Ebrehe onu tek başına sorgular. Getirilen kişi Nemçe casusudur. Ona işkence yapmak için tutulan kişi ise Hattakay gerçekte yüzünü balmumuyla maskeleymiş Hınzıryedi'dir. Balmumu eriyince Ebrehe onun Hınzıryedi olduğunu anlar. Nemçe casusunun korkudan ödü patlar ve ölür. Lonca dilencileri, teşkilatı yağmalarlar. Ebrehe'nin son isteği Bünyamin'le konuşmaktır. Ebrehe Bünyamin'e başından beri kim olduğunu anladığını ve öldüğünde kara parayı ağzına koymasını ve çenesini öyle bağlamasını ister. Hınzıryedi Ebrehe'yi öldürür ve Ebrehe'yi yıkama görevini Bünyamin'e verir. Bünyamin Ebrehe'yi yıkarken onun erkek olmadığını görünce çok şaşırır. Dilenciler kutlama yapmak için hazırlık yapmaktadır. O sırada Dertli ortaya çıkar. Dilenciler kaçar. Dertli Bünyamin'in kaçmasına izin verirken Hınzıryedi'yi bacağından yaralayarak engeller. Lonca binasına yıldırım düşer ve Lonca binası yanar.

Rüyasındaki uyuyan bir adamın rüyalarını kaydeden uzun boylu çekik gözlü bir adam tarafından cezalandırılan bir tüccarla bir anda karşılaşan Bünyamin, han bekçisinin uyuması, uyku ve Bünyamin adının anlamı üzerine sohbet ederler. Bu arada han bekçisi uyanma belirtileri gösterirken tüccarın cezası sonlanır ve tüccar uyumaya gider. Avluda bekçiyle yalnız kalan Bünyamin babasının kitabını açar ve kendisine yazılmış mektubu görür. Uzun İhsan Efendi mektupta Bünyamin'in ve yaşadıklarının bir düş olduğunu, her şeyin kendisinin zihnindeki düşünceler olduğunu yazmaktadır. Hatta kendisinin de yazarın düşü olabileceği olasılığından da söz etmektedir.

PUSLU KITALAR ATLASI ROMANINDAKİ OLAY ÖRGÜSÜNÜ DESTEKLEYEN HİKÂYELER VE RİVAYETLER: Romanda kahramanların hikâyeleri ayrı ayrı anlatılır ve hiç umulmadık bir yerde yolları kesişir ve ustalıklı ana olayla bağlantısı kurulur.

Kubelik' in Hikâyesi: Kubelik Venedik elçisinin kâtipliğini yaparken içkiye alışmış bu nedenle de işini yapamadığı için temizlik görevlisi olmuş. Bu işi de savsaklayınca işinden kovulmuştur. Venediklidir. Venedik'e gideceği gemiyi beklerken rıhtımdaki meyhanede sarhoş olunca yanlışlıkla esir gemisine biner. Kubelik'i esircilerin elinden Venedik elçisi kurtarır. Kendisine verilen parayı yine meyhanelerde harcar. Sarhoşken sokakta gürültü yapması nedeniyle kafasına fırlatılan kerpeten ile dışçılık yapmaya başlar. Tıp bilimine ilgisi onu cesetleri parçalayarak organları incelemesine, bir anatomi atlası hazırlamasına ve bunun sonucunda da ölüm cezasına çarptırılmasına neden olur. Uzun İhsan Efendi'nin düş yolculuğu Kubelik'in ona Arap İhsan'a vermesi için bıraktığı Rende'kar'ın Zagon Üzerine Öttürme eserinin tercümesi ile başlar.

Ayı Oynatan Babanın Hikâyesi: Vakti zamanında Ağa Çayırı'na çadır kuran çingenelerin arasında yirmi yaşını geçmesine rağmen bir baltaya sap olamamış bir oğul nedeniyle kahr çeken ayı oynatıcısı bir baba varmış. Dedesi, kendi ayısının dedesini oynatmış bu baba oğlunun ayı oynatıcılığı mesleğine itibar etmemesine çok üzülürmüş. Günün birinde oğlu, para vermeyen babasına tokat atınca ayı onu surların dışına kadar kovalamış. Bir hafta sonra bulunduğu bir maymunu eve getirmesi nedeniyle zavallı baba ayısıyla birlikte evi terk etmiş. Kış uykusuna yatan ayı uyandığında adamcağızın kemikleriyle karşılaşmış. Bu oğul tarafından yankesicilik öğrenen maymun Bünyamin'in ormanda bulunduğu Müşteri'dir.

Vardapet' in Hikâyesi: Vaktiyle Galata'da bir kilisenin zangocu olan Vardapet, kilisenin papazının Kudüs'e hac ziyaretine gittiğinde yerine geçecek kişinin seçileceği bir sınava girer. Sınav kırk gün

sürecek ve en az azıkla bu kırk günü geçirecek kişi papazın görevine vekâlet edecektir. Vardapet, taşla örülü hücrelerinden bir tünel kazarak dışarı çıkmakta, her gün karnını doyurmakta, kendisine verilen su ve yiyecekleri yememekte ve gayet sağlıklı görünmektedir. Sınavı kazanmak üzeredir. Sınavın sonuçlanacağı günün öncesinde yediği yağlı taskebabı nedeniyle bağırsakları bozulur ve onuruna hazırlanan tören sırasında dayanamaz, koyuverir. İşini de kaybeder ve tünel kazma becerisinden dolayı lağımçı ocağına yazılır. Bünyamin'in lağımçı ocağına yazılması Vardepet aracılığıyla olur.

Hınzıryedi'nin Hikâyesi: Bağdat henüz Acem mülkü olmadan çok önce Bağdat paşasını yaptıklarıyla yıldırın bir hırsız vardır. Kılık değiştirerek yaptığı hırsızlıklarla tanınan bu hırsız, paşanın oğlunun âşık olduğu kadının evinde yakalanınca hırsızlıktan vazgeçip dilencilik yapmaya başlar ve Bağdat'ta verilen sadakaların onda dokuzunu toplar. Sultan Murat Bağdat'a girdiğinde beş yüz zanaatın erbabıyla onu da Kostantiniye dilencilerine sadaka istemenin inceliklerini öğretmesi için yanına alır. Elindeki fermanla dilenciler loncasına giden adama "hoş geldin" ziyafeti olarak taskebabı verirler. Taskebabını afiyetle yemesinden sonra kebabın domuz etinden olduğunu ve artık duasının kabul olmayacağını söyleyerek onunla dalga geçerler. O günden sonra dilencinin adı Hınzıryedi olarak kalır. Bünyamin Kostantiniye'ye döndükten ve babası Uzun İhsan Efendi gözleri oyulup burnu ve kulakları kesildikten sonra işte bu Hınzıryedi'nin gözetiminde dilenmeye başlarlar.

Dertli'nin Hikâyesi: Bir zamanlar zengin bir tüccar olan Dertli 'ye ticarethanesindeyken penceresinden giren bir yıldırım isabet etmiş, malı mülkü, her şeyi yanıp kül olmuş. Dilencilğe heves etmiş. Sakal bırakmış ve beyaza boyatmış. Kazandığı sermayesini, saç, sakalı, kirpiği, kaşıyla birlikte kaybetmiş. Yılmamış, kel ve köse haliyle dilenmeye devam etmiş. Üç kez daha yıldırım çarpmış. Padişah fermanıyla Kostantiniye'de dolaşması yasaklanmış. Yasağa aldırılmayınca zindana atılmış. Bu kez de zindana yıldırım düşmüş. Dertli o günden sonra ahaliyi evlerine yıldırım düşürmekle tehdit etmeyi bir geçim kapısı olarak benimsemiş.

Girdbad ve Gazanfer'in Hikâyesi: Bir zamanlar Anadolu'nun orta yerinde, kervan yollarının kesiştiği bir kavşakta Girdbad denilen bir kasaba ve bu kasabada elli bir tane kumarbaz varmış. Buraya uğrayan tüccarlar bütün paralarını, kazançlarını, mallarını kumarda bu kumarbazlara kaptırırlarmış. Bir gün kasabaya yolu düşen ak sakallı pir, şeytana uyunca demir اساسıyla demir çarıklarını kaybedince yakınlardaki bir mağarada inzivaya çekilmiş ve kasabayı lanetlemiş. O günden sonra kasabadaki kumarbazlara "sebayüdü" den başka zar gelmemiş.

Gazanfer bu laneti kaldırmak için çeşitli yöntemler denemiş. Sonunda kazandığı paranın sadece yüzde birini harcayacağı şartıyla bu lanetten kurtulmuş. Kostantiniye'de bir kumarhane açmış ve kazandığı paranın yüzde doksan dokuzunu biriktirip yüzde birini harcayarak büyük bir servet kazanmış. Ebrehe Bünyamin'i de yanına alarak işte bu kumarhaneye gider. Gazanfer'in kumarhanesinde Ebrehe, Gazanfer'in hile yaptığını anlar ve hile düzenliğini ortaya çıkarır. Haklılığını ispatlayınca tüm malını mülkünü bu kumarhanede kaybetmiş kumarbazlar kumarhaneyi ateşe verir.

Mutsuz Çocuk Hikâyesi: Fi tarihinde çok uzak bir ülkenin padişahına bir yıl sonra bir çocuk doğacağı ve bu çocuğun kurduğu düşlerin hepsinin gerçek olacağı söylenir. Çocuk doğar, kaderi değiştirilemeyeceği için öldürülmesi mümkün olmaz. Kırk bir ilmin üstadı olan doksan dokuz âlim gerçek olan ne varsa çocuğa onu öğretirler. Böylece çocuk sadece gerçek olanı düşünecek böylece âlemin düzeni bozulmayacaktır. Fakat düş kuramayan çocuk mutsuz olur. Bunun üzerine çocuğa düş kurmasının yasak olduğunu ama düş kuran insanların düş kurduğunu düşlemesinde herhangi bir sakınca olmayacağını söyleyerek ona izin verirler. Bu hikâyeyi Uzun İhsan Efendi'nin "Düşündüğüm için ben var değilim, sizler varsınız. Sizler benim zihnimdeki düşüncelerden ibaretsiniz." demesi üzerine meyhanedeki en bilge demkeş tarafından oradaki adamlara anlatılır.

Alibaz(Efrasiyab'ın) Hikâyesi: Uzun İhsan Efendi, tersane yakınlarındaki gemi enkazında

Efrasiyab ve yiğitlerinin geride bıraktığı izleri arar. Alibaz dâhil on ikiye inen çocukların türkülerle inlediği bu mekân artık bomboş kalmıştır. Alibaz'ın kırmızı el izleri tahta zemin boyunca pencereye doğru ilerlemekte, bir baskında yaralandığı anlaşılan bu çocuğun elinden kanlar aka aka pencereden denize atladığı anlaşılmaktadır. Alibaz sefere giden bir orduya katılmak istemiş, kabul edilmeyince onları yarım gün geriden takip etmiş, 6 haftadır kuzeye doru ilerlemekte olan ordu nihayet bir kaleyi kuşatmak için durur. Alibaz, bu kaleye ilk girenlerden olmak istemektedir. Kuşatma sırasında koca bir güllenin kale duvarında açtığı oyuk ve ortam ona onu çok korkutur artık Efrasiyab değil bir türlü uyku tutmayan Alibaz olduğunu hatırlar. Çocuk kalbi daha fazla dayanamayarak gözlerinden yaşlar akıta akıta, nereye gittiğini bilmeden oradan oraya koşar, başını kaldırdığında kara bayrakları ve garip kılıklı kara giysili adamları görür. İçerisi oldukça sessiz, belli belirsiz bir ilahi duyulmaktadır, Ali Baz'ın devamında küreyle ilgili gördükleri onu çok korkutur yeniden ağlamaya başlar, kaçamaz, omuzuna dokunan kara giysili adamın mavi gözlerindeki şeytani parıltıları görür. Alibaz'ı insanın içini daraltan bir odaya götürürler, kapkara tozla dolu bir bardak zehirli su içirirler. Hayatı boyunca bir dakika uyuyamamış bu çocuğu suyu içtikten sonra uyku bastırır ve esneye esneye kendisine rahatça kıvrılıp uyuyabileceği bir yer aramaya başlar. Sonunda bir ağacın tepesine tırmanır. O sabah bir serseri kurşunla öldürülmüş bir anne leyleğin yuvasına, leyleğin yumurtalarının üzerine kıvrılıp derin bir uykuya dalar. Onun sıcaklığının etkisiyle yumurtalar çatlar, yumurtadan çıkan yavrular Alibaz'ın cebindeki peksimet kırıntıları, bademler, şekerler ve kişniş taneleriyle büyürler ve güneye göç ederler. Bahar gelip doğdukları yuvaya tekrar döndüklerinde uyuyan çocuğu tekrar görürler. Onu uyandırmamalarını, bitimsiz düşlerini kesmemelerini sonraki nesillere sıkı sıkıya tembih ederler.

Cahilliği Dillere Destan Adamın Hikâyesi: Vaktiyle köyün birinde cahilliği dillere destan bir adam yaşıyormuş. Kafasına bir soru takılmış. Kara ilimlerle uğraşan bir bilgeye gitmiş. Ona gözlerini kapattığında gördüğü karanlığın ne olduğunu sormuş. Bilge adamın sorusunu cevaplamış. Aldığı cevaptan tatmin olmayan adam bilge adamın yaptığı açıklamalardaki “Sabahın Oğlu”nu bulmak ister. Cahil adam, Bilgenin yönlendirmeleriyle tam Sabahın Oğlu ile iletişime geçmişken bu hikâyeyi Ebrehe'nin odasının duvarına dayadığı kulaklıkla dinleyen Bünyamin, uyku sersemliğiyle Sabahın Oğlu 'nun cevabını duyamaz.

Kehanet Aynasının Hikâyesi: Ebrehe'nin bir cellattan satın aldığı aynanın hikâyesi Bünyamin'e Ebrehe tarafından anlatılır. Bir derviş tarafından padişaha hediye edilen ayna kehanetine inanmayan padişah tarafından bir paşaya, paşadan da onu katleden cellada ondan da Ebrehe 'ye geçer. Kıyametten yedi yıl önce kıyametin belirtilerini göstermeye başlayan ayna süreç içerisinde belirtilere devam etmiş, artık kıyametin gelmek üzere olduğunu da göstermiştir. Bu belirtilerin hepsi Ebrehe tarafından görülmüştür. Ebrehe son belirti olan Mesih'in geleceği haberini Bünyamin'le paylaşarak kıyametin gelişini engellemek için bulduğu çözüm yolunu da ona açıklar.

Kubelik'in Rende-kâr'ın kitabındaki bir sayfayı tercüme ettiği kâğıdın Hikâyesi

Arap İhsan bir Frenk gemisini talan ettikleri sırada bulunduğu ve göğsüne sakladığı bir kitabı tercüme ettirmek için Kubelik'i bulur. Gelişigüzel açtığı bir sayfanın çevirisini Kubelik'e yaptırır. O bir sayfalık çeviri elden ele dolaşarak üç gün sonra bir mutfağa dua diye asılır. Elli yıl o duvarda sararıp solduktan sonra önce İspanya'da bir derebeyinin kütüphanesinde Don Kişot romanının arasına yerleşir. Kitap içindeki notla birlikte İngiliz ilindeki bir mezatta alıcı bulur. Daha sonra o kişinin kuzenine yaş günü hediyesi olarak verilir ki bu kuzen Kubelik' in yazdığı kâğıttan etkilenerek Şarkiyat tahsil yapmaya karar verir. Şarkiyatçı, ölümünden kimsenin suçu bulunmadığını bu sararmış notun arkasına yazarak intihar eder. Bu esrar perdesini aydınlatmak için bu kâğıt Arabistanlı Lawrence diye bilinen Thomas Edward Lawrence'a götürülür ki Lawrence da bu esrarı çözmek için Galata da yazarımızla buluşacaktır.

ROMANIN ANA DÜŞÜNÇESİ: Dünya bir düştür. Dünyayı görmek, bilmek, anlamak için keşfetmek gerekir.

ANLATICI VE BAKIŞ AÇISI: Romanda anlatılanlar genellikle üçüncü tekil şahıs anlatıcı tarafından aktarılır. Anlatıcı her şeyi bilir ve her karakterin düşüncelerine, duygularına ve geçmişine sahiptir. Zaman zaman gelecekte olacaklarla ilgili sinyalleri de vererek anlatıma ne denli hâkim olduğunu da hissettirir. Bunun yanında anlatıcı, tanrısal güce sahip olsa da romanda neyin ve kimin düş, neyin ve kimin gerçek olduğuyula ilgili tereddütlerini de dile getirir. Anlatıcı, kimi zaman okuyucuyu düşündürür, kimi zaman sorguladır, kimi zaman eğlendirirken ona kurmaca bir dünyada olduğunu da hissettirir.

TEMEL TEMA VE ELE ALDIĞI KONULAR/İZLEKLER: Romandaki konular tarih arka planda kullanılarak, felsefe, fizik, kimya, simya, coğrafya, astronomi, silahlar, matematik, psikoloji gibi birçok alanla bağlantılı olarak ilerler. Anar'ın "En beğendiğim yazar tanrı ve en çok etkilediğim eserler kutsal kitaplardır. Gerçek edebi kitaplar olduğunu düşünüyorum kutsal kitapların." söylemine uygun olarak yazarın konusunu işlerken ve kahramanlarını belirlerken kutsal kitaplardan ve kadim bilgilerden de yararlandığını görüyoruz.

DÜŞLER -GERÇEKLER VE FELSEFE: Yaşadıklarımız mı düş, düşlerimiz mi gerçek? Bünyamin, babası Uzun İhsan Efendi'nin düşlediği bir masalın kahramanı mı yoksa Uzun İhsan Efendi, yazarın düşü mü? Sorular gerçeği bulmamız için bize pencereler açarken kendimizi evrenin sırlarını bulmaya çalışan ilkçağ felsefecileri gibi hissedebiliriz bir an. Kitabı okudukça, sorular başka sorularla kafamızı karıştırırsa da felsefe güzelmiş dedirtiyor yazar. Kitap kutsal kitaplardan alıntılarla, Latince sözlerle rüya-gerçek, teori- uygulama, varlık-boşluk, uyku-uykusuzluk, bilim-hurafe, iyilik-kötülük gibi çatışmalar etrafında ilerlerken romanın kurgusu içinde Descartes ve Aristo'ya yer verilmesi, zaman zaman felsefi sorgulamalar yapılması, eseri derinleştirmekte ve farklı bir boyuta taşımaktadır. Okuyucu da tıpkı romanın da kahramanı olan yazarımız gibi dünyayı ve yaşamı sorgularken bulmaktadır kendini.

BİLGİYE ULAŞMAK: Gerçekle rüyanın iç içe geçtiği bir oyuna dönüşen romanda 17. Yüzyıl düşünürü René Descartes, Rendeğer olarak karşımıza çıkar. Descartes'in en temel amacı hakikati, yani değişmeden, daima aynı kalarak, üzerine şüphe götürülmez hakikati keşfetmektir. 5 duyumuzun bizi yanılabileceğini söyler. Descartes'in şüpheciliği geçicidir; amacı, kesin ve bizzat kendisinin elde ettiği bilgiye ulaşmaktır. "Ben kimim" e kadar giden bu süreç romanda bilgi ve bilmenin önemi olarak karşımıza çıkar.

KURGU VE GERÇEKLİK: Kurgu ve gerçekliği sorgulatan bu roman anlatılanların gerçekliği konusunda okuru zorlar ve düşündürür. Yazar, Uzun İhsan Efendi'yle kendi benliğini öyle kaynaştırmış ki hangisinin gerçek hangisinin hayal olduğunu anlayamayız. Yazar böylece okura kurmacada gördüğü şeylerin gerçek olmadığını, onları kendisinin kurguladığını hatırlatır.

YOLCULUK VE ŞAHİT OLMAK: Romanda vurgulanan düşüncelerden biri de bilmek ve şahit olmanın mutluluk olduğu düşüncesidir. Macera ise en büyük mutluluktur. Uzun İhsan Efendi, yaşamak istediği macerayı Bünyamin aracılığıyla gerçekleştirir. Bünyamin, hem fiziksel hem ruhsal bir yolculuğa çıkar. Uzun İhsan Efendi'nin düşlediği Bünyamin'in gerçekleştirdiği yazarın kurgusu olan bu yolculuk, dünyayı güzellikleriyle-çirkinlikleriyle, iyilikleriyle- kötülükleriyle, her yönüyle tanımakla, anlamakla gerçekleşir.

ERK: İlk çağ felsefecileri yaradılışın ilk maddesini(arke) sorgularken Ebrehe de yaratılmamış olanı aramaktadır. Yani o da "arke"yi bulmak istiyor. Biliyor ki arke bulunursa evrenin sırlarını çözecek ve belki de ölümsüzlüğü bulacak. Kendi ifadesiyle "Tabiatın bütün güçlerinin sahibi olacak. Hırslı, kibirli ve hükmedici kötücül bir karakter olan Ebrehe Aristo'nun zaman konusundaki düşüncelerini kendi çıkarları doğrultusunda yorumlar ve kıyamette hesap vermekten kurtulmak için hayatı

boyunca anlamlandırmaya çalıştığı bütün bilgileri ve emrindeki bütün istihbarat faaliyetlerini zamana hükmetme amacıyla kullanır. Bu da bize bilgiyi, bilimi kendi çıkarları doğrultusunda kullanan iktidar sahiplerini hatırlatır

TARİHİ GERÇEKLİK: Tarihin arka plan olarak kullanıldığı romanda Osmanlıda bilginin nasıl algılandığı, kimlere bilim adamı dendiği, şehzadelerin öldürüldüğü, yasal olmadığı halde ganimet elde etmek için korsanlık faaliyetlerinin yürütüldüğü, esirlerin köle olarak alınıp satıldığı, yeniçerilerin paşaların çıkarları doğrultusunda kullanıldığı, dini- kahramanlık hikâyeleriyle halkın uyutulduğu, rüşvetlerin verildiği, gizli ittifakların yapıldığı, yasakların yaşandığı dönemde meyhanelerin, kumarhanelerin ve İstanbul sokaklarının perişanlığı, lonca sistemi gibi gerçeklerle de karşılaşırız.

MASALSILIK: Aynalarda oluşan farklı yansımalar, olmadık yerde düşen yıldırımlar, can yakmayan korlar, kanamayan kesikler, hiç uyuyamamak, hiç uyanamamak, geleceği gösteren aynalar, kabul edilen dualar, rüya içinde rüyalar, leylek yuvasında uyuyan çocuklar, dirilen insanlar...

KENDİ GERÇEKLİĞİMİZİ SORGULAMAK: Kitabın sonunda bekçi rüyadan uyanır ama yine her yerin karanlık olduğunu söyler. Bunun anlamı şudur: Bekçi hayale mi gerçekliğe mi uyanıyor belli değil. Son bölümde yazar hikayenin içine dahil olur. Okurun da kendi gerçekliğini ve hayal dünyasını sorgulamasını ister.

PUSLU KITALAR ATLASI'NDA DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ

Romanda arka plan olarak kullanılan tarihsel dönemi hissettiren Osmanlı Döneminde alet ve edevata, mesleklere verilen isimler dışında kullanılan dil günceldir. Bunun yanında masalsı, felsefi bir dil ile derinliği olan bir anlatım kullanılmıştır. Romanın dili ve anlatımı okuyucuyu hem eğlendirir hem düşündürür.

“İhsan Oktay Anar’ın romanlarında farklı insanların öyküsü çok katmanlı olarak sürer gider. Olaylar şaşırtıcı şekilde birbirine bağlanır ya da okurun tahmin etmediği bir noktada bambaşka yöne doğru kayar. Bu sarmal yapıda kimi zaman olayların sonucu okura bırakılır ki okur kendi dünyasında metni alımlasın ve sonunu getirsin. Abartılı öğeler sıklıkla kullanılarak metnin gerçekle olan ilişkisi kırılır ve anlatıların dili masal diline yaklaştırılır. Olağanüstü dilin yarattığı renkli atmosfer de fantastik bir dünyanın kapılarını aralar; böylece mantık ilkesinin temelleri sarsılır.”

ROMANDA GÖRÜLEN POST MODERN ÖZELLİKLER

Gerçek ve kurgu arasında geçişlerin olduğu romanda yazar “üstkurmaca” tekniğiyle okuyucuyu bir masal dünyasında yolculuğa çıkarır.

Puslu Kıtalar Atlası’nda İhsan Oktay Anar, kurguyu oluştururken Uzun İhsan Efendi tiplmesiyle kendini de kurgunun içine dâhil eder. Uzun İhsan Efendi’nin düş ve gerçeklik arasında gidip gelmesi okurun kafasını karıştırır. Yaşananların kurgu olup olmadığını sorgulattır ve oyuna okuyucuyu da dâhil eder. “Ben de düşünüyorum, dolayısıyla varım, ama kimim? Galata’da, Yelkenci Han’ı bitişğinde ikamet eden Uzun İhsan Efendi mi yoksa bugünden tam üç yüz sekiz yıl sonra, İzmir’de oturan mahzun ve şaşkın adam mı? (Anar 2013: 237)”

Roman kronolojik bir zaman örgüsüne sahip değildir. Geçmiş, şimdi ve gelecek birbiri içinde kaybolur. Bu postmodern romanlarda görülen bir özelliktir.

İhsan Oktay Anar’ın romanlarında birçok anlatım biçimi dikkat çeker. Metinlerarasılık, alıntı, kolaj, parodi, pastiş, üstkurmaca, leitmotiv, özetleme, betimleme, mektup vb. harmanlanarak sıralanır gider. Zaman zaman aralara karışan mizahî, ironik dil de kendini gösterir (Ayrıntılı bilgi için bkz.

Karlıdağ 2010). Farklı eserlerden seçtiği karakterler, mekânlar, dinî kitaplardan montajlar görülür. Kimi zaman da masalların, çizgi romanların, destanların, halk hikâyelerinin izleri açıkça fark edilir.

ZAMAN: Romanda ana olayın geçtiği dönem 17. Yüzyıl Osmanlı Dönemidir. Ana olayı tamamlayan hikâyelerde, rivayetlerde zaman belirsizdir. Verilen tarihler tesadüfi değildir. Ana olayda arka plan olarak kullanılan tarihte anlatılanlarla gerçeklerin örtüşen noktaları vardır.

MEKÂN: 17.Yüzyıl Kostantiniye (İstanbul), İstanbul'un semtleri ve yerler (Galata, Azapkapısı, Kocamustafapaşa, Ayasofya, Topkapısı, Mumhane, Fener, Karaköy, Arap Camisi, Ergununlu Kilise, Yelkenciler Hanı, Valde Camisi, Eminönü Camisi, Mihel Kapısı, Meyyit Kapısı, Rıhtım, Ağa Çayırı, Et Meydanı...), Sofya, Bağdat, Anadolu...

SORULAR

- 1.Romanda güçlü bir kadın kahramanın olmaması yazarın mı yoksa dönemin anlayışını mı gösteriyor?
- 2.Ebrehe'nin kadın olmasının altında yatan sebepler ne olabilir?
- 3.Uzun İhsan Efendi işkenceleri kendine neden uygun görüyor ve neden kendini suretsizleştiriyor.
- 4.Romanın sonunda Bünyamin, bekçiyi uyandırdıktan sonra görünmez olur. Çünkü her taraf karanlıktır. Neden?
- 5.Romanın adı neden Puslu Kıtalar Atlası?

ROMANDAN SEÇİLEN CÜMLELER

Mutlu yazar azdır, belki de yoktur. Ama mutlu okur vardır.” (Sayfa 9)

“Ey kör! Aç gözünü de düşlerden uyan. Simurg’u göremesen de bari küçük bir serçeyi gör. Kaf Dağına varamasan bile hiç olmazsa evinden çıkıp kırlara açıl; kuşları, çiçekleri ve tepeleri seyret. Bırak dünyanın haritasını yapmayı! Daha hayattayken bir taşı bir taşın üstüne koy. Gülleri ve bülbülleri göremeyip gün boyu evinde oturan adam Dünya’nın kendisini hiç görebilir mi?” (sayfa 21)

“Uykunun bir uyanış ve düşlerin de gerçeğin ta kendisi olduğu fikri kafasını meşgul etmeye başlamıştı. Az önce uyanıp gözlerini gerçek dünyaya açarak yatağında gerinmeye başladığında belki de bir uykuya dalmıştı. Eğer bu doğruysa, şimdi gördüğü her şey bir düştü.” (Sayfa 45)

“Sana izin veriyorum, git. Git ve benim göremediklerimi gör, benim dokunamadıklarına dokun, sevedediklerimi sev ve hatta bu babanın çekmeye cesaret edemediği acıları çek. Dünyadan ve onun bin bir halinden korkma.” (Sayfa 55)

“Adına dünya dediğimiz kitabı oku.” (Sayfa 55)

“Görüyor musun? Bilme tutkusu insanları nasıl bir sona sürüklüyor. Görmek, duymak, bilmek ve öğrenmek isteyen şu zavallı cerraha gösterilmeyen saygı, sadece karanlığı, soğuğu ve sessizliği algılayan ve hiçliği bilen bir cesede gösteriliyor.” (Sayfa 163)

“Bu dünyada insanların korktuğu tek şey öğrenmektir. Acıyı, susuzluğu, açlığı ve üzüntüyü öğrenmek onların uykularını kaçırıyor, bu yüzden daha rahat döşeklere, daha leziz yemeklere ve daha neşeli dostlara sığınıyorlardı. Dünyaya olan kayıtsızlıkları bazen o kerteye varıyordu ki, kendilerine altın ve gümüşten, zevk ve safadan, lezzet ve şehvetten bir âlem kurup, keder ve ıstırap fikirlerinin kafalarına girmesine izin vermiyorlardı.” (Sayfa 90)

“Yaşanılanlar, görülenler ve öğrenilenler ne kadar acı olursa olsun, macera insanoğlu için büyük bir nimetti. Çünkü dünyadaki en büyük mutluluk, bu dünya’nın şahidi olmaktı.” (Sayfa 91)

“Ben bu dünyaya bilmek için geldim. Benim için kutsal bir şey varsa o da bilgidir, gerek bu dünyanın gerekse öte dünyanın bilgisi. Bu yüzden öğrendiklerimi akıl terazisinde tartıp doğru olup olmadıklarına bakarım.” (Sayfa 122)

“Her şey ben ve benim düşüncelerimden ibaret olsa da bu dünyada yaşamak zevkli bir şey” diyordu, “Sen! Oğlum! Sen benim zihnimde bir düş, bir düşüncesin. Bana şu anda dokunuyorsun. Ama ben sana dokunamıyorum. Çünkü düşlere dokunmak mümkün olabilir mi?” (Sayfa 127)

“İşte bu yüzden, hata yaptığı anda servetini, hatta canını kaybedebilecek olmayan insanların fikrine güvenilmez. Çünkü malı, canı, sevdikleri tehlikede olmayan biri doğru düşünemez. Bilgi tehlike ile ölçülür.” (Sayfa 135)

“Ona göre hayat, artık, insanın büyük bir eğlenceyle çok şey öğrendiği bir oyundu ve içinde herkesin yaşamaktan korktuğu şu dünya, gerçekten en eğlenceli oyuncaktı.” (Sayfa 140)

“- Güçlü olmayı neden bu kadar çok istiyorsun?
– Elbette herkes gibi, varlığımı sürdürebilmek için.
– Senin yaptığın bir tür tahnitçilik. Güç ancak ölüleri korur.” (Sayfa 151)

“Ateş dediğimiz güç nasıl ki odunla beslenirse akıl da bilgiyle beslenir.” (Sayfa 152)

“Özgürlük duygusu, özgürlüğün kendisine galip gelmiş.” (Sayfa 174)

“Düşündüğüm için ben var değilim, sizler varsınız. Sizler benim zihnimdeki düşüncelerden ibaretsiniz.” (Sayfa 190)

“Sana karşı hissettiklerimi anlatmama imkan yok. Bir duygu, anlaşılmıyorsa, duygu değildir zaten.” (Sayfa 216)

“Ah! Keşke dünyayı da senin gibi seyredip, senin ona baktığın gibi bakabilseydim. Oysa ben ona bir güç malzemesi olarak bakıp onda kendi karanlığımı gördüm.” (Sayfa 217)

“Rendekar düşünüyor olmasından var olduğu sonucunu çıkarıyor. Ben de düşünüyorum, dolayısıyla varım, ama kimim?” (Sayfa 237)

“Düşünüyorum, o halde ben varım. Düşünen bir adamı düşünüyorum ve onun, kendisinin düşündüğünü bildiğini düşünüyorum. Bu adam düşünüyor olmasından var olduğu sonucunu çıkarıyor. Ve ben, onun çıkarımının doğru olduğunu biliyorum. Çünkü o, benim düşüm. Varolduğunu böylece haklı olarak ileri süren bu adamın beni düşlediğini düşünüyorum. Öyleyse, gerçek olan biri beni düşlüyor. O gerçek, ben ise bir düş oluyorum.” (Sayfa 237)

Puslu Kıtalar Atlası, İhsan Oktay ANAR İletişim Yayınları

Kaynakça

- Akatlı, Füsün (1999). "Osmanlı'ya Romandan Bakmak", Kitaplık, 38. İstanbul: 175-184.
- Akgül, Alphan (2009). "Evliya Çelebi ve İhsan Oktay Anar'ın Ortak Üslubu: Fantastik mi Keramet mi?", Varlık. İstanbul: 58-62
- Çokluk, Necmiddin (2009). İhsan Oktay Anar ve Romanları Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Duru, Orhan (2006). "İhsan Oktay Anar, Amat", Varlık, Nisan 1183. İstanbul: 12-13.
- Ecevit, Yıldız (2004). Türk Romanında Postmodernist Açılımlar. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ertem, Cengiz (2000). "Türk Romanında Modern Arayışlar ve Postmodernizm-II", Varlık, Temmuz 1114. İstanbul: 61-68.
- İnci, Handan (2009). "21. Yüzyıl Masalcısı: İhsan Oktay Anar", Varlık, Aralık, 1227. İstanbul: 48-52.

- Karaca, Alaaddin (2005). "İhsan Oktay Anar'ın Puslu Kıtalar Atlası Romanının Olay Örgüsü, Fantastik Özellikler ve Tema Bakımından İncelenmesi", Arayışlar, 14. Isparta: 93-108.
- Karlıdağ, .Esra (2010). İhsan Oktay Anar'ın Romanlarının Çözümlemesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Karaca, Alaaddin (2006). "Amat'ın Dinsel ve Felsefi Teması", Hürriyet Gösteri Sanat Edebiyat Dergisi, 280. İstanbul: 32-33.
- Karaca, Selda (2010). İhsan Oktay Anar'ın Romanları Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Koçakoğlu, Ahmet (2008). İhsan Oktay Anar, Hayatı-Eserleri-Sanatı. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Koçyiğit, Mesut (2017). İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında "Karnaval"ın İzleri. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Bilkent Üniversitesi.
- Korat, Gürsel (2009). "Hayali İstanbul Atlası", Kitaplık, Haziran, 128. İstanbul: 98-102.
- Selçuk, Orhan (2007). "İhsan Oktay Anar'ın Romanlarında Dilin Kurgulanması", Kitaplık, Aralık, 111. İstanbul: 99-102.
- Tezel, Damla (2013). "Kadınsız Romancı"nın Kadınları: İhsan Oktay Anar. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- (PUSLU ANLATILAR ÜSTADI: BİR İHSAN OKTAY ANAR PORTRESİ, BU Bİ SANAT, EDEBİYATIMIZDA İSİMLER SÖZLÜĞÜ, AHMET YESEVİ ÜNİVERSİTESİ

Meral Alkaya

Roman 17. Yüzyıl Osmanlı döneminde İstanbul'un o dönemdeki adıyla Kostantiniye'de geçmektedir. Hem mekân hem de zaman olarak tarihi bir dönemi anlatması nedeniyle ilk bakışta tarihi bir roman gibi görünse de içindeki felsefi düşünceler, vermek istediği mesajlar ve taşıdığı fantastik kurgular nedeniyle bu özellikten uzaklaşır.

Romanın kurgusu içinde Descartes ve Aristo'ya yer verilmesi, zaman zaman felsefi sorgulamalar yapılması, eseri derinleştirmekte ve farklı bir boyuta taşımaktadır. Okuyucu, tıpkı romanın da kahramanı olan yazarımız gibi dünyayı ve yaşamı sorgularken kendini bulmakta. Yaşadıklarımız mı düş, düşlerimiz mi gerçek? Bünyamin, babası Uzun İhsan Efendi'nin düşlediği bir masalın kahramanı mı yoksa Uzun İhsan Efendi yazarın düşü mü?

Felsefeyle tarihin harmanlandığı bir kurmaca içinde "tabiatın bütün güçlerinin sahibi" olmak isteyen Ebrehe adlı roman kahramanı dünya var olduğundan beri her dönemde yaşamış ve yaşamaya devam edecektir. İnsanoğlu bencilliğini, korkaklığını ve aç gözlülüğünü sürdürdüğü sürece de bu karakterde olan erkler tarafından yönetilmeye devam edecektir.

Kitapta kutsal kitaplardan, masallardan, halk hikâyelerinden, kadim bilgilerden yararlanılmış. Bünyamin'in kendini zorda hissettiği bir anda Puslu Kıtalar Atlası'ndan rastgele bir sayfayı açması ve oradaki okuduğu cümleyi kendine gönderilmiş bir ileti kabul etmesi İncil Kura'sı uygulamasını hatırlatıyor. Sortes Biblicae denilen ve geç antik çağda yaygın olan bu uygulama, kutsal kitabın rastgele bir sayfasının açıldığı ve görülen ilk sözcüklerin kehanet olarak yorumlandığı bir yöntemdir. Tıpkı "Şarkılardan fal tuttum ikimizin yerine" gibi.

Yazar romanda sürekli bir oyun içerisinde. Bizi de bu oyunun içine çekiyor. Gözleri delik sansar yavruları gibi oynayan adam üç farklı zamanda ve meyhanede karşımıza çıkıyor. Zaten zaman kavramı başta verilen tarihler dışında neredeyse yok. Romanın başında karşılaştığımız Arap İhsan'ın öldüğünü öğrenmeden Uzun İhsan'ı onun mezarı başında buluyoruz. Sonradan Arap

İhsan'ın aslında yıllar önce ölmüş olduğunu, Uzun İhsan Efendi'nin dayısı Arap İhsan'ı oğlu Bünyamin'in de tanınması için düşlediğini öğreniyoruz. Ama Bünyamin de düş değil miydi, derken, kafanızın karışmaması mümkün değil.

Uzun İhsan Efendi adlı bir adam, tüm dünyayı dolaşip bir atlas hazırlamak isteğine sahiptir. Ancak gel gör ki bu adam, sabahtan akşama kadar evinde oturur, günün çoğunluğunu ölü gibi uyuyarak geçirir, nadiren dışarı çıkar. Böylelikle düşlerine sığınır. Düşlerinde yaptığı seyahatlerle kitabını hazırlar. Tamamladığı kitaba da "Puslu Kıtalar Atlası" adını verir. Piri Reis'in de Dünya haritasını hazırlarken gitmediği yerleri haritasına böyle bir yöntemi kullanarak yani astral seyahat yaparak eklediği yorumlar arasında var.

Romanda Teşkilat-ı İstihbarat-ı Humayun'un başına geçecek insanı seçmek için "dairenin çapına oranını 666 haneye kadar hesaplayacak" bir babayığının arandığı, bir ilanla Kostantiniye'de duyuruluyor. Teşkilatın daha sonraki başkanları da aynı yöntem ve soruyla seçiliyor. Descartes de Hollanda'da duvara asılmış bir ilanda çok zor bir matematik denklemini görür. Alışılmadık bir yöntemle soruyu cevaplar. Filozof ve matematikçi Isaak Beeckman bu dâhiyane çözüm karşısında şaşkınlığa uğrar ve kendisine birlikte çalışmayı önerir. Benzer yöntemlerin kullanılmasının yazarımızın bir felsefeci olması nedeniyle tesadüf olduğunu düşünmüyorum.

Kubelik'in "Yöntem Üzerine Konuşmalar" kitabını "Zagon Üzerine Öttürmeler" adıyla külhani bir dille çevirmesi, Bünyamin'in mezardan çıktıktan sonra yaşanan kargaşa sırasında bir kulampara tarafından yoklanması, paşanın oğlunun kadın kılığına giren Bağdat hırsızını kaçırmaması ve onun kadın değil de bir erkek olduğunu anlaması, düşlerinde yolculuk yapan Uzun İhsan Efendi'nin ruhunun bazen alakasız yerlere tebelleşmesi gibi insanı tebessüm ettiren mizahi durumlarla karşılaşılıyor.

Romanda; dilenci, kadın ticaretinde kullanılan esir Rus kızı, kadın kılığına girmiş bir hırsız ve kadın duyguları ve görüntüsü olan Ebrehe - ki Ebrehe dışında diğerleri olay örgüsünde sadece ad olarak geçiyor- dışında kadın kahraman görmüyoruz. Bu durum yazarın sadece bu romanında olsa belki garip gelmeyebilir. Ama bütün romanlarında kahraman denilecek bir kadının olmaması herkes gibi beni de düşündürüyor.

Kitapta Osmanlı dönemine ait eleştiriler var. Yazar'ın bunu çok da hissettirmeden yaptığını düşünüyorum. Bilime, bilim adamına değer verilmediği ve hatta katledildiği, İstanbul sokaklarının perişanlığı, şehzadelerin boğdurulması, sarayda gizlice öldürülerek denize atılan Müslüman veya gayrimüslim insanlar, kumarhaneler, alınıp satılan köle kızlar, paşaların kendi çıkarları doğrultusunda yeniçerileri istediği gibi kullanması gibi.

Ebrehe'nin başındaki teşkilatın "derin devlet" gibi çalıştığı, Mesih benzeri Nemçe casusunun dediğine göre onlarca yıl önceden belki de bir asırdır üzerinde çalıştıkları bir tasarı ile Osmanlı'yı zayıflatmak, çökertmek istedikleri düşüncesi ister istemez kafanızda oluşuyor. Verilen tarihler hesaplandığında teşkilatın Kanuni döneminde kurulduğunu, o dönemdeki Osmanlı gücünü, Viyana seferlerini, Nemçe'nin Avusturya halkına verilen bir isim olduğunu tespit ediyorsunuz.

Yazarlar ilk romanlarında yıllarca biriktirdikleri tüm malzemeyi kullandıkları. Kendine özgü farklı bir üslubu olan İhsan Oktay Anar'ın Puslu Kıtalar Atlası romanı da bana bu düşüncenin doğruluğunu yaştı. Okumasam olmazdı.

Semra Kılıçtepe

İlk okuyuşum elimdeki kitaba bakılırsa 1998 yılındaymış. Ama tabi aklımda çok fazla birsey kalmadığı için tekrar okudum ve okudukça hatırladım ve sanırım bu sefer farklı yorumladım.

Roman postmodern ,ust kurmaca tekniyle yazılmış, Masalsı, fantastik ,tarihi (hayali bir tarih) bir

atmosfer de geçiyor.

Bir yerde Alemsattı nın dilenci loncasından kaçışını

bir masal anlatır gibi, dere tepe düz gitti bir dağın eteğine geldi diye anlatır.

Başka bir yerde Bunyamin in rüyasında bizi Yunan mitolojisinde ki Hadesin yeralti dünyasına, ölüler diyarına götürür.

Gene aynı rüyada Bunyamin dini kitaplar da geçen Havva nın yasak elmayı hatırlatan yasak meyveyi yiyerek neşeyi ve azabı tadar .

Kör ve sağır olan Uzun İhsan kamyonları tehlikeli kayalık lardan geçirir (odessia daki gezen kayalıklar)

Kitapta Osmanlı da istihbarat teşkilatının kurulması da anlatılır, çingeneler locası da ,fakat bunların hiçbiri bir gerçek olarak değil bir masal havasında verilir ,Gerçekte öyle bir istihbarat teşkilatı olmusmudur bilemeyiz ,teşkilat bir yerde ülke idaresinde Sultanın üstünde yer alır, derin devlet göndermesi mi vardır, bir hayal ürünü müdür ,sonra onunda üstün de dilenciler locası vardır çünkü teşkilatı sonlandırırlar, peki bu çeteler midir .

Boyle bakarsan Roman siyasi bir hiciv romanı midir.

Roman bölümler halinde bizi oradan oraya savurur ,tam o ne mus derken yeni bir bölüme ve yeni maceralara geçeriz ve başta romanın kahramanı sandığımız Arap Hasanin konuya nerede geri döneceğini düşünürken bir anda öldüğünü okuruz...

Tabi başta beklediğimiz Gülletopukla olacak olan kavga hiç olmaz ,Gulletopuğa da bir yerde aklini yitirmiş olarak rastlarız.

Roman böylece devam eder olaylara giren çıkan insanlar ,bazıları kalıcı bazılarına geçici tipler olarak romana girerler ve tekrar ne zaman karşımıza çıkacağını bilemeyiz .

Ve biter...

Benim hala aklımda kalan birçok şeye cevap vermeden .

Boyle düşünmek bir masalı gerçek kabul etmek değil midir ?

Bir masal okuyup bunu gerçek kabul edip sorgulamak...

Bir masaldan bir gerçeklik aramak ...

Benimde kitap hakkındaki yorumum biraz kitabın kendisi gibi karışık ve anlaşılmasız mı oldu

Nuray D. Kaya

İhsan Oktay Anar'ın'ın Puslu Kıtalar Atlası adlı romanı 17. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu'nda geçiyor. İhsan Oktay Anar'ın okuduğum ilk kitabı olan bu roman , bana karakterlerinin ilginçliği kurmaca kabul edilir ise karışıklığı ile Türk roman yazarları arasında İhsan Oktay Anar'ı farklı bir yere koymama neden oldu. Uzun İhsan Efendi ,Dünya haritasını çıkarmaya çalışan bir bilgin ve bu kitap üzerinde ilginç bir yöntemle çalıştığını bilmekteyiz ve bu atlası yani kitabına da Puslu Kıtalar Atlası adını verdiğini görüyoruz. Uzun İhsan efendinin Bünyamin adında bir oğlu ve Arap İhsan Efendi ile yolculukta yanında getirdiği Alibaz adlı haylaz bir çocuk kahramanı,Kubelik ile zengin bir karakter örgüsüne sahip bir roman. Uzun İhsan efendinin oğlu Bünyamin Lağımçı olarak yeniçeri ocağına katılır ve burada yaşadığı olaylar sonucunda vücudu yanıklar içinde olur tanımayacak bir haldedir bu arada babası da ortadan kaybolur ve daha sonra Bünyamin'in yaşamış olduğu maceraları okuruz.

Roman bana gerçeğe kurmacanın karıştığı olayların hepsinin birbirine girdiği ama bir bulmaca çözer gibi okumaktan keyif aldığım bir kitap haline dönüştü. İhsan Oktay Anar'ın tarih,tasavvuf ve edebiyat konusunda çok bilgili olduğunu çok okuduğunu felsefe ile de haşır neşir olduğunu

anlıyoruz. Ve bütün bu bilgi birikimini romanında birleştirerek bize roman, tarihi eser ve mitoloji gibi karmakarışık bir kitap sunmuş ama çok da iyi yapmış. Yazarın kitaplarını daha önce okumadığım kendime kızdım .

Yazar bize yaşamın düşünle gerçeklik arasında bir şey olduğunu bence varlığı sorgulamanın da sonunun olmadığını anlatmak istemiş gibi geldi Okuduğum şeylerin bazılarının hangisini düşün hangisinin gerçek oğlunu saptamak da zorlandım ama roman yine de beni içine çekti ve okumaya devam ettim. Bir felsefe okuması mı yaptırdı acaba diye düşünmeden de geçemedim.

Ben yazarın bizle bir oyun oynadığını aslında kitaptan kopmadan okumayı sürdürmemiz için bilmeceli bulmacalı bir kitap yazdığını düşünüyorum .

Bize yazdığı dönemi anlatmış ama bu arada felsefi konuları sorgulatmış uyku nasıl bir şey düşün ,gerçek ,zaman ve ahlaki konuları derinlemesine sorgulatmış..

Çok değişik bir kitap Descartes 'ın " düşünüyorum öyleyse varım " önermesini bu kitap için yorumlamışlar benim de ilk aklıma bu gelmişti. Ama burada Oktay Anar düşünüyorsan var olman varlık sorununu çözmediğini anlatmaya çalışıyor .

Çok yönlü bir kitap kurmaca dışı ve karışık ama bir o kadar da gizemli ,zevкли bir kitap . Öneren arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum .

Havana Öngeoğlu Oman

İhsan Oktay Anar, 190 İzmir doğumlu, Türk edebiyatının önemli isimlerindedir. Romanları ve öyküleri bulunan yazar felsefeci ve akademisyendir. Felsefe ile edebiyatı buluşturması, tarihsel roman yazması, etkileyici anlatım, akıcı ve sürükleyici üslupla yazması onu ayrıcalıklı kılmıştır. Eserleri: *Puslu Kıtalar Atlası: Tarihi bir roman olan bu eser Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan bir yolculuğu anlatır. *Kitab-ül Hiyel: felsefi bir roman, farklı din ve kültürlerin etkileşimini inceler. *Efrâsiyâb'ın Hikayeleri: Türk mitolojisine dayanır. Destansı bir anlatımı vardır. *Amat *Suskunlar *7. Gün *Galiz Kahraman *Taimat

Ben İhsan Oktay Anar ile 2013'te tanıştım. Bendeki ilk yapıtı "Puslu Kıtalar Atlası"dır. İletişim yayınları 49. Baskısından okudum. Ayrıca suskunlar romanını da okudum. Yeniden okuduğunda zihnimde kalanlar şöyledir:

İlk etkilendiğim tespit, yazarın anlatım dili. Konusuna göre roman zamanının dilini kullanmıştır. Konstantiniye ile başlaması romanın tarihi, felsefi ve çok kültürlü içeriği hakkında bilgi verir gibidir. Gerçeklik ve hayalin bir araya geldiği bir dünyaya yolculuk gibidir. Tarihi ve fantastik öğeler harmanlanarak özgün bir anlatı yaratılmıştır. 18. Yüzyılda İstanbul'unda yaşayan Uzun İhsan Efendi adlı bir haritacının renkli dünyası ile başlar. Tüm dünyayı dolaşıp atlas hazırlamak arzusuyla kaybolur. Oğlu Bünyamin babasını ararken İstanbul sokaklarından Osmanlı İmparatorluğu'nun köşelerine sürüklenir. Bu yolculukta babasının izini sürerken dünya, hayat ve kendisiyle ilgili birçok şeyin farkına varır. Romanın temaları: gerçeklik ve hayal, varoluş ve ölüm, tarih ve mit, keşif ve macera konularında odaklanır.

Anar'ın anlatımı etkileyici, akıcı ve sürükleyici. Dilde zorlanmış olsam da anlamda zorlanmadım. Felsefi derinliği var. Varoluş, kimlik ve gerçeklik üzerine kurgulanmıştır. Özgün bir dünya ve bu dünyada yaşayanlar okuru başka yolculuklara çıkarmaktadır. Roman, birbiri içine geçmiş hikayelerden oluşur. Gerçeklikle düşlerin içiçe geçtiği labirent gibi bir yapıdadır.

Beni etkiledi, kendi iç dünyama yolculuk yaptırdı, hayatın anlamını ve yaşamımı sorgulattı.

Rezan Turhan

İhsan Oktay Anar'ın birkaç romanı ile birlikte daha önce okuduğum bir romanı idi Puslu Kıtalar Atlası.

Roman, 17. yüzyıl İstanbul'unda geçen ve iç içe girmiş öykülerden oluşan bir kitap. Başlangıçta okuru hemen içine alıyor. İç içe giren öyküler nedeniyle biraz takipte zorlandığımı söylemeliyim Postmodern tarzında yazılan bu kitap da kurgu ve gerçeklik birlikte ve sanki iççice. Öykü içinde öykü okuyoruz

Uzun İhsan Efendi, aldığı bir içeceğin yardımı ile rüyasında geleceği görüyor. Puslu Kıtalar Atlası geleceği simgeliyor. Kitapta düşünce konusunda danışılacak kişi olarak Rendekar adı geçiyor. "Düşünüyorum o halde varım" cümlesi ile Descartes'i çağrıştırıyor.

Oldukça ilginç karakterler ve kurgu ile GERÇEKLER ve DÜŞÜNCE yi bir araya getirmiş yazar. Bu arada bu iki konunun -her zaman olduğu gibi- başına gelenleri anlatmak istemiş diye düşünüyorum.

Karakterlerin tanımları ve neyi anlattıkları çok güzeldi.

Karakterler:

Uzun İhsan Efendi: Romanın önemli karakterlerinden biridir. Rüya ve düşünme ile sanki geleceği ön görüyor. Zamanının çoğunu uyuyarak geçirir. Bir dünya atlası yazacağını söylemektedir

Bünyamin: Uzun İhsan Efendi'nin oğludur. Babasına inana ve ona çok saygı duyan bir oğul. Cesur ve kararlı bir kişilik. Lağım kazma çalışmasında yüzünü kaybeder ve yine orada eline geçen bir taş onu romanda önemli hale getiriyor. Babası ölürken ona "Biricik düşüm" der Bünyamin gerçekliğin ve düşüncenin simgesi miydi?

Arap İhsan Efendi: Denizler de korsanlık yapan bir Akrabadır

Alibaz: Uzun İhsan Efendinin aileye getirdiği uykusuzluğu ve yaramazlığı ile tanınan bir çocuktur. Acaba özgür gençliği mi simgeliyor?

Ebrehe (Büyük Efendi): Oldukça zeki bir adamdır. Bünyamin'i test ederek yanına alır. Devletten çok kendi istediklerini yapar. Kapitalistleri mi temsil ediyor.

Kubbelik: Bir kaza sonucu aldığı yaradan sonra dişçi olmaya karar verir. Yazarın çizdiği ilginç karakterlerden biridir. Tıbbı ve insan vücuduna olan merakı, bütün zor koşullara rağmen cerrah olur. Bir anatomi kitabı yazmış ve zor bir kitabı da tercüme etmiştir.

Hınzıryedi: Bu da ilginç bir karakterdir. Hırsızlıktan Dilenciler Kethüdasına yükselir. Domuz etini sevmektedir.

Dertli: Saç, kaşları ve kirpikleri olmayan. Yıldırım onu takip etmektedir. (!)

Yorum ve sorular

Romanın sonunda uzun süren uykusundan uyanamayan bekçi uyuyan halkı mı temsil ediyordu?

Onu uyandırmak isteyen Bünyamin'i görememesi ve romanın son cümlesi cümle "Zaten görülen ve görülemeyen bütün düşler bu karanlığın ta kendisi değil miydi?" şimdiki durumumuzu da anlat mı yormu?

Bünyamin'in yüzünü kaybettiğin de eline geçen simge gerçeklerin ve düşüncelerin anahtarı mı idi?

mustafa sütlaş

önce birkaç saptama:

* gündelik hayat, hattâ onun içinde olan özel hayat politiktir. hiçbir şey ve hiçbir kimse politikadan muaf ve azade değildi. politika ile uğraşmamak, politika yapmamak da bir

politik tutumdur.

* postmodern düşünce ile kurguda kullanılan postmodern unsurlar birbirlerinden doğmuş ve etkilemiş olsalar da bir ve aynı şeyler değildir. postmodern felsefe en basit ifadesiyle artık değişimin olmayacağı, herşeyin hep ve böyle süreceği düşüncesidir. bu düşünce 20.yy'ın ikinci yarısında doğmuş, 21. yy'ın ilk on yılına kadar sürmüştü, bunun da ötesine geçerek "gerçek ötesi / post-truth" söylemiyle artık gerçeğin ve gerçekliğin de olmadığı bir düşünceyi savunur ve vazeder hâle gelmiştir.

* yazılmamış hiçbir hikâyeye yoktur. ama her hikâyenin yeniden ve daha önce hiç yazılmamış bir şekilde farklı yazımı ve anlatımı mümkündür. bu anlatma sırasında kişi / yazar kendini ve düşüncesini faş eder, ortaya koyar. bu da aslında onun hayata ve dünyaya dair yerini ve tutumunu ortaya koyar.

* toplumsal cinsiyet ne genetik yapıya ne de toplumsal algı, inanç ve kurallara bağlı değildir, akışkandır. bu yönelimlerden herhangi birini görmezden gelmek ya da yok saymak bir varlığı yok etmekle eş anlamlıdır. tüm metinler ve anlatıların bu yönelimler dikkâte alınarak, yalnız varlıkları değil, yokluklarının anlamları da değerlendirilerek okunmalıdır.

okumak gerçek anlamda öğrenmenin değil, öğrenilmesi gereken şeylerden, bilgilerden, olaylardan haberdâr olmanın yolu. ama insan ömrü sınırlı, yazılan, kaydedilen her şeyi okuyamaz. bazılarını "es" geçmesi, ertelemesi gerekir. bunu neye göre yapar, herkes için geçerli tek bir kural ya da yöntemin olduğunu düşünmüyorum.

"puslu kıtalar atlası" romanı, her gündemime geldiğinde okumayı hep erteledim. nedeni belki onun yazarına dair algılarım, düşüncelerim, belki de onun verdiği izlenimlere göre başkalarında yaşadığım deneyimlerimdi... "puslu kıtalar atlası" nı serbest okuma grubunun bu ayki buluşması için seçilmesi nedeniyle okudum. bu grubun kurucusu ve kolaylaştırıcısı olarak önce kendi kendime "okumayayım" dedim, ama sonrasında seçen arkadaşlarıma haksızlık olacağını düşünüp okudum. bu bir ilk ihsan oktay anar okumasıydı. işin tuhaf yanı bana hiç "ilk kez okuyormuşum" gibi gelmedi.

bunun nedenleri çeşitli...

örneğin, uzun süredir, "gece okuma kitaplarım" arasında yer alan ve şimdi 10. cildini okuduğum "binbir gece masalları" bunun nedenlerden biri olabilir. ikincisi de onu taklit eden çok sayıda başka bazı yazarlardan içeriğini bilemediğim, ya da bir başka nedenle (yazarları arkadaşım olduğundan, benden bu yönde bir talepte bulunulduğu için vb.) okuduklarım olabilir.

ama sonuç değişmiyor: **"bu yapıt bir esinlenme ve bir türev. özgünlüğü sahte ve yanıltıcı."**

yok hayır anlattığı konunun "özel"liğini değil, bu konu için yarattığı kahramanlar ve başlarına gelenleri kastediyorum. buna benzer olayları, üstelik çok daha fantastik ve farklı ders ve anlamlarla yüklü olanları anlatan, 1001 gece masallarının okuduğum 10 cildinin içinde çokça örnekten söz ediyorum.

"esinlenme ve türev" olanlara dair negatif bir algım olduğunu da düşünmenizi istemem. bu şekilde okuduğum çok güzel örnekler var. "ulysses"i hepiniz biliyorsunuz. böyle düşünürseniz en azından bana ve değerlendirmeme haksızlık etmiş olursunuz. ama şunu da teslim etmeliyim ki, bu dünyada belirli süre yaşayanlar, bu dünyanın ortalama tavır ve davranışlarına tanık olmuş, yaşamış olanlar bazı şeyleri gördükleri anda ne olduklarını hemen kavrayabiliyorlar. bu iyi bir şey, gelişme ve ilerleme için de zorunlu bir durum. bunun için de çok okumak gerekli.

"puslu kıtalar atlası" benim için işte onlardan birisi: içinde yeni bir şey içermeyen, daha önce yapılmış, yazılmış, anlatılmış olanı, hiçbir özgünlük ve farklılık olmadan yineleyen, kopya

edenlerin ürettiklerine benzer yapıtlardan birisi.

ticari yayın dünyası, ya da zamanı itibariyle bazı şeyleri diğerlerinden farklı belirli bir soyutlama ile ifade eden birilerini bulmuş, bazı yayın evleri bu yapıtta bir farklılık görmüş olabilirler. ama gördüklerinde farklı buldukları, geçmişte çoktan üretilmiş, ama bunun bilgisine sahip olmadıkları ya da haberdar olmadıkları için, özellikle 1001 gece masalları gibi bazı yapıtlardan “bi-haber” oldukları için olabilir. başka bir deyişle 1001 gece masallarını okumamış, ya da onun içeriğinden haberdâr olmayan bir editör bu yayının sorumlusu olabilir.

dolayısıyla bir yazara hangi konuyu yazacağını ya da yazmayacağını dikte edemeyeceğimize göre bunun sorumlusu olarak yazarı suçlayamayız. sorumluluk, önüne gelen dosyayı, öncüllerini bilmediği için ayırtedemiyen editörlerin ve o editörlere kanarak sadece geliri önceleyen yayınevlerinin, ticari karar vericilerininindir. bir eksiklik ya da hata söz konusudur.

yazar da eğer bunun öncüllerini biliyorsa, onlardan farklı ve özgün bir şey üretememişse o zaman sorumludur. dolayısıyla bir yineleme ya da kopyalamanın faili sayılmalıdır. yok bu yapıtları bilmiyorsa o zaman da daha “olması ya da pişmesi” gereken bir yazar olarak nitelendirilmelidir. diyeceğim o ki, “bilmemek ayıp değildir, öğrenmemek ayıptır.”

kuşkusuz bu ayıba biraz da ortamın gazına gelip, bu yapıtlarda özgün bir şeyler bulanların da katkıları vardır... ama bunları öğrenmenin de başka yolu yoktur. çünkü deveden büyük fil vardır. boyu itibariyle bakarsak, zürafa da orada durmaktadır. hiç kimse fil ya da zürafa olamaz... ama farklı, özgün, güzel olanı herkes bulabilir, hissedebilir.

sonuçta bu roman yayınevinin bilgilerine göre ilk kez 1995 yılında yayınlanmıştır. başka bir deyişle bugün okurun karşısına çikalı 29 yıl olmuştur. 29 yıl öncenin algı ve piyasa gereklerine göre belki bir ticari yarar umularak yayınlanmış olabilir. aralık 2024 itibariyle 83. baskıya erişmiştir. basılan kitap sayısının daha çok olduğunu düşünüyorum, ama en minimum rakamdan bir hesaplama yaparak 166 bin nüsha basıldığını (yuvarlak iki yüz bin) düşünebiliriz. bugün internet üzerindeki satış fiyatı 172 tl’dir. bu yaklaşık olarak “5 \$” eder. 29 yıldır tümünün en azından bu bedelden satıldığını kabul edersek toplam $5 \times 200.000 = 1$ milyon \$ yapar. ülkemizde telif olarak yazara ödenen karşılık %8-12 arasında değişmektedir. bunun üzerinden bir hesaplama yaparsak yazarına 80-120 bin dolar kazandıran bir kitaptan söz ettiğimizi düşünebiliriz. tabii böyle bir karşılığı varsa, benim bu tür eleştirilerimin bir anlamı olamaz. ama şunu söyleyeyim ki ben bu paya “5 dolar” bile katkıda bulunmadım. kitabı pdf’ten okudum. onun için de bunları rahatlıkla söyleyebiliyorum.

kuşkusuz burada hisleri yarıştırmıyorum, ama hisler de evrimin aşamalarını bizlere gösteren önemli unsurlardan birisidir. iyi olduğunu gerçekten hissedene kadar iyi’ye “iyi” demeyenlere ne mutlu!